

**“Sizin Dininiz Size, Benim Dinim Banadır” (Kur’an: 109/6)
Uyumlu Bir Dünya İnşası Bağlamında Kur’an’da Dînî Tolerans Örnekleri**

Harun ŞAHİN

Yrd. Doç. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Ankara, TÜRKİYE

Email: sahinharun@gmail.com

Özet

İnanç kişisel bir adanmışlıktır ve herhangi bir dünyalık sebebe bağlı olmaz / olamaz. İbadet; herhangi bir dünyalık beklenti içinde olmadan samimi ve halis niyetlerle yapılmalıdır. İslam samimi olarak tek olan Allah’a ibadet etmeye vurgu yapmaktadır. Hz. Peygamber mesajına sahip çıkma ve onu yayma konusunda bütün dünyalık tekliflere karşı sağlamca karşı koydu ve ebedi birlik mesajına sıkı sıkıya sarıldı.

İslam’da ve onun kutsal kitabı olan Kur’an’da dînî toleransa gelince; Kur’an’da dînî toleransı teşvik eden birçok ayetin mevcut olduğunu şahit oluruz.

“Dinde zorlama yoktur. Çünkü doğruluk sapıklıktan iyice ayrılmıştır.” (2:256)

“Sizin dininiz size, benim dinim de banadır.” (109/6)

“De ki: “Hak, Rabbinizdendir. Artık dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin.” (18/29)

Görüldüğü gibi; her ne kadar Allah kullarının, kendisinin (cc) çizdiği yolu takip etmesini ve ona göre yaşamasını arzu etmiş olsa da; yine Allah bizzat kendisinin yukarıda belirttiğimiz ayetlerde belirttiği gibi bu dünyada bir inancı veya dini kabul veya red etmede asla zorlama olamayacağını ve bu konudaki bir zorlamanın meşru ve doğru olmadığını belirtmiştir.

Fakat bu dünya hayatı sona erince Ahirette Allah kullarını bu dünyadaki iman ve amelleriyle yargılayacaktır ve sonuçta onlara ona göre muamele edecektir.

Anahtar Kelimeler: Din, İslam, İman, Barış, Tolerans, Hoşgörü

“For you is your religion, and for me is my religion” (Qur’an: 109/6)
**Examples of Religious Tolerance in the Qur’an in Terms of Building a
Harmonious World**

Abstract

Faith is a matter of personal conviction, and does not depend on worldly motives. Worship should be performed with sincere and pure intentions rather than for any kind of materialistic expectations. Islam insisted on pure worship of the One True God. The prophet firmly resisted all appeals to worldly motives, and stood firm to his Message of eternal Unity.

When it comes to religious freedom in Islam and especially in its holy book, The Qur’an, we see many verses promoting religious freedom. These are some examples:

- 1] *“Let there be no compulsion in religion. Truth has been made clear from error. (2:256)*
- 2] *“For you is your religion, and for me is my religion (Qur’an: 109/6)*
- 3] *“Say, “The truth is from your Lord”: Let him who will believe, and let him who will, reject (it)... (Qur’an: 18/29)*

As we notice, although Allah desires that His servants (humans) follow His path and live accordingly, He, in his very own words in the many verses as mentioned above, declares that there must be complete freedom in accepting or rejecting a belief or a religion in this world.

But at the end, He will judge His servants in the Hereafter according to their beliefs and actions performed in this world.

Keywords: Religion, Islam, Peace, Faith, Tolerance

Giriş

“It was not until the Western nations broke away from their religious law that they became more tolerant, and it was only when the Muslims fell away from their religious law that they declined in tolerance and other evidences of the highest culture. Before the coming of Islam, tolerance had never been preached as an essential part of religion.”

“Batılı milletler dinlerinden uzaklaştıkça toleranslı oldular; Müslümanlar ise dinlerinden uzaklaştıkça tolerans ve yüksek / erdemli kültürden uzaklaşmış oldular. İslam gelmeden önce tolerans asla bir dinin asıl parçası olarak ilan edilmedi.” Muhammad Marmaduke Pickthall (1927 Hindistan)

Dünya’da bir dine inanıp inanmamak ancak hür iradeyle olur. Eğer bir kimse içinden inanmadığı halde diliyle inandım demeye zorlanırsa o kişi gerçekte iman etmiş olmaz, iki yüzlülüğe / münafıklığa zorlanmış olunur ki bu da zorlayan için vebali kaldırılamayacak bir günah demektir.

İslam kelimesi, barış, esenlik, teslimiyet, itaat, boyun eğme anlamlarına gelir.

Resulullah Âlemlere Rahmet olarak gönderilmiştir.¹ İslam öldürmeye değil diriltmeye gelmiştir.

Hz. Peygamber 23 yıllık peygamberlik döneminin sadece 53 günü savaşta ve savaşla ilgili olarak geçmiştir.

SAVAŞLARLA İLGİLİ AYETLER VE TAHLİLLERİ

وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُّبِينًا.

“Yeryüzünde adım attığınızda (yolculuğa ya da savaşa çıktığınızda), kafirlerin size bir kötülük yapmalarından korkarsanız, namazı kısaltmanızda sizin için bir sakınca yoktur. Şüphesiz kafirler, sizin apaçık düşmanlarınızdır.”²

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبئسَ الْمَصِيرُ.

“Ey nebi! Kâfirlerle ve münafıklarla cihad et. Ve onlara galiz (sert) davran. Onların mevası (barınacağı yer) cehennemdir. Ve ne kötü varış yeridir.”³

فَلَا تَكُونَنَّ ظَهْرًا لِّلْكَافِرِينَ.

“O kafirlere asla yardım etme”⁴

¹ 21 Enbiya 107

² Nisa, 4:101

³ Sura 66: 9

⁴ Sura 28:86

AYETLERİN TAHLİLLERİ

Bu ayetlere bakınca inanmayanlarla savaşa genel bir teşvik var olarak görülür, fakat ayetleri incelediğimizde hepsinin bir sebebi olduğu, zaman ve ortamlarla ilgili olduğu görülür.

Fakat kelimeler dil ve gramer yönünden incelendiğinde şu görülür, : Ayetlerde “Kafirler, Müşrikler” denirken, başlarında “el” takısı yani “bilinen” takısı mevcuttur, yani kafirun değil de el-Kafirun” şeklindedir. Bu da bütün kafir veya müşrikleri değil de onlardan bir grubunu hedeflemektedir. Bu da ya aralarında müsümanların savaşı olan, veya ihanet eden gruba yöneliktir.

Özetle söylemek gerekirse; bu *el* takısı:

- 1) Tarihi olarak belli zaman veya mekandaki inanmayanları veya
- 2) İslamın yayılmasını engelleyen kafir veya müşrikleri işaret etmektedir.

Eğer bu savaş ayetlerinin hedefi tüm inanmayanlar olsaydı burada ayet genel ifade ile "*el-Kafirun*" değil de "*ellezine men keferu, veya keferu*" “küfre / inkara girenler” şeklinde gelirdi.

Burada *el-Kafirun* şeklinde ifade edilen grup İslamın ilk yıllarında İslamı ve Peygaberi yok etmek için savaşan ve düşmanlık besleyen kafir ve müşriklerdir.⁵

Müslümanlarla inançsız veya müşrik olanlar arasındaki durum aslında şudur: Onlar sana savaş veya düşmanlık planı hazırlayınca kadar sen onlara saldıрма; Bu gerçeği şu ayette daha açık görmekteyiz:

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

“Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda savaşın, (ancak) aşırı gitmeyin. Elbette Allah aşırı gidenleri sevmez”.⁶

Zemahşeri'nin açıklamasına göre "*Allah yolunda savaşmak*" deyimini, "*Allah'ın ismini yüceltmek ve O'nun dinini güçlendirmek için cihad etmek*" anlamına gelir. Hicretten önce, şartlar ne olursa olsun, müslümanların müşriklerle savaşmaları yasaklanmış, onlarla ilişkilerde barışçı yöntemlerin izlenmesi emredilmişti.⁷

Hicretten sonra müslümanlar kendi devletlerini kurup siyasal bağımsızlıklarına kavuşunca, zamanla ayrıntıları belirlenen bazı şartlara ve kurallara riayet etmeleri kaydıyla, savaşmalarına izin verilmiş ve gerektiğinde emredilmiştir. Bu iznin ilk kez Hac sûresinin 39. âyetiyle verildiği anlaşılmaktadır; ancak konumuz olan âyeti de bu çerçevede düşünmek mümkündür. Âyette özellikle savunma amaçlı savaşın emredildiği görülmektedir ve İbn Atıyye'ye göre bu, savaşı emreden ilk âyettir.⁸

Müfessirlerin çoğunun görüşüne göre âyetin "Aşırılığa sapmayın; Allah aşırılığa sapanları sevmez" mealindeki bölümü “hem haksız saldırıyı hem de başlanmış bir savaşta aşır gitmeyi, gereksiz kan dökmeyi ve çevreye zarar vermeyi” yasaklamaktadır.

⁵ www.islamforpeace.org/quran.html

⁶ Bakara: 190

⁷ *Kur'an Yolu, Türkçe Meal ve Tefsir*, Karaman, H. Çağrı, M., Dönmez, İ. K., Gümüş, S., c.1, s. 293, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2007

⁸ *Kur'an Yolu, Türkçe Meal ve Tefsir*, Karaman, H. Çağrı, M., Dönmez, İ. K., Gümüş, S., c.1, s. 294, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2007

Nitekim Zemahşerî, âyetin, savaşı başlatmayı yani savaş çıkarmayı yasakladığı gibi, başlamış bir savaşta kadınların, yaşlıların, çocukların ve benzerlerinin öldürülmesini, anlaşmalı bir topluluğa saldırılmasını!, baskın saldırılar düzenlenmesini de yasakladığını ifade etmiştir.

Taberî'nin aktardığı bazı rivayetlerde din adamları ve tek taraflı olarak ateş kesip barış teklifinde bulunanlar da öldürülmesi yasaklananlar içinde gösterilmiştir.

Esasen âyetin "Sizinle savaşanlarla siz de Allah yolunda savaşın" şeklindeki ifadesinden, sadece fiilen savaşa katılanların ve savaşmayı sürdürenlerin öldürülebileceği açıkça anlaşılmaktadır.⁹

وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِّنْ حَيْثُ أَخْرَجَكُمُ وَالْفِتْنَةَ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تَقَاتِلُوهُمْ
عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّىٰ يِقَاتِلُوكُمْ فِيهِ فَإِن قَاتَلُوكُمْ فَاقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ

“Onları, bulduğunuz yerde öldürün ve sizi çıkardıkları yerden siz de onları çıkarın. Fitne, öldürmekten beterdir. Onlar, size karşı savaşınca kadar siz, Mescid-i Haram yanında onlarla savaşmayın. Sizinle savaşarlarsa siz de onlarla savaşın. Kafirlerin cezası işte böyledir.”¹⁰

فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

“Onlar, (savaşa) son verirlerse (siz de son verin); şüphesiz Allah, bağışlayandır esirgeyendir.”¹¹

وَاقْتُلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ

“(Yeryüzünde) Fitne kalmayınca ve din (yalnız) Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın. Eğer vazgeçerlerse, artık zulüm yapanlardan başkasına karşı düşmanlık yoktur.”¹²

İNANMA VEYA İNANMAMA ÖZGÜRLÜĞÜNÜ TEŞVİK EDEN AYETLER

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ (1)

لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ (2)

وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ (3)

⁹ Kur'an Yolu, Türkçe Meal ve Tefsir, Karaman, H. Çağrı, M., Dönmez, İ. K., Gümüş, S., c.1, s. 294, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2007

¹⁰ Bakara: 191

¹¹ Bakara:192

¹² Bakara :193

وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ (4)
وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَّا أَعْبُدُ (5)
لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ (6)¹³

el-Kafirun (Gerçeği reddedenler, gizleyenler)

Mekke'de nazil olmuştur.

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

De ki: "Ey kâfirler."

"Ben sizin taptıklarınıza tapmam."

"Benim taptığıma siz tapacak değilsiniz."

"Ben de sizin taptıklarınıza tapacak değilim."

"Siz de benim taptığıma tapacak değilsiniz."

"Sizin dininiz size, benim dinim bana." ¹⁴

Nüzulü

Tarihî arkaplan: Mekke dönemi, Rasulullah'ın daveti karşısında, Kureyş müşriklerinin şiddetli muhalefet fırtınası estirdikleri bir dönemdi. Bunun yanı sıra Kureyşin ileri gelenleri, Rasulullah ile uzlaşma düşüncesinden de geri kalmıyorlardı. Bu nedenle onlar, Rasulullah'a ara sıra uzlaşma teklifi götürüyorlardı. İstiyorlardı ki, böylece bu ihtilaf ortadan kalsın. Buna ilişkin müteaddit hadisler rivayet edilmiştir.

İbn Abbas'ın rivayetine göre, Kureyşliler Rasulullah'a şöyle diyorlardı: "Biz sana o kadar mal veririz ki Mekke'de herkesten zengin olursun. Eğer bir kadın istersen onunla seni evlendiririz. İstersen seni önder olarak kabul ederiz. Yalnız tanrılarımızı kötülemekten vazgeç. Eğer bu teklifi kabul etmezsen başka bir teklifimiz var. Bu, senin için de bizim için de hayırlı olur." Rasulullah onlara: "O nedir?" diye sordu. Onlar: "Sen bir sene tanrılarımız olan Lat ve Uzza'ya ibadet et. Biz de bir sene senin tanrına ibadet edelim" dediler.¹⁵

Rasulullah: "Bekleyin. Rabb'im ne emir verecek" dedi. Bu olay üzerine bu sure nazil oldu: "Ey kâfirler..." ve ayrıca Zümer suresinde 64. ayette de şöyle buyurulmuştur: "De ki ey cahiller, bana Allah'tan başkasına kulluk etmemi mi emredersiniz?" (İbn Cerir, İbn Ebi Hatim, Taberanî) İbn Abbas'ın bir diğer rivayeti şöyledir: Kureyşliler Rasulullah'a, "Ey Muhammed!

¹³ 109 Kafirun 1-6

¹⁴ 109 Kafirun 1-6

¹⁵ Tefhimu'l-Kur'an, Ebul' A'la El-Mevdudi

Eğer tanrılarımıza saygı gösterirsen biz de senin tanrına ibadet ederiz" dediler. Bunun üzerine bu sure nazil olmuştur. (Abd b. Humayd) ..¹⁶

Medine Vesikası / Sözleşmesi

Farklı din mensuplarıyla bir arada barış içinde yaşamaya örnek olarak daima zikredilen Medine sözleşmesi, Hz Muhammed'in Medine'de huzur ve barış ortamını sağlamak için bütün gruplar arasında 622 yılında düzenlenen bir antlaşmadır. Medine İmtiyazı olarak ta anılmaktadır. Bu antlaşma İslam'ın ilk yazılı anayasası olması itibarıyla önem taşımaktadır. Hz. Peygamber insanların sorunlarını, değerlerini gözetererek sosyal bir toplum oluşturmuştur.¹⁷

Bir sosyal mukavele olarak da kabul edilebilecek bu metin, şekil açısından bugünkü anayasalarla hayli farklı olsa da bir anayasa niteliğindedir. Bu metin, ana kaynaklarımızda bütün halinde bütün halinde bize intikal etmiş bulunmaktadır.¹⁸

Antlaşmanın düzenlenme amacı hangi dine mensup olursa olsun, şehirde bulunan toplulukların özgürce ve huzur içerisinde yaşamasını sağlamaktır.

Medine sözleşmesinin önemli maddeleri arasında şunları görmekteyiz:

Müslüman ve Yahudi topluluklar barış içerisinde yaşayacaklardır.

Şehrin dışından gelen saldırılarda, hep birlik olunacak ve şehir savunması birlikte yapılacaktır.

Yahudiler dinlerinde serbest olacaktır.

İki taraftan birinin, üçüncü bir tarafla olan anlaşmazlığında diğer taraf yanında yer alacaktır.

Yahudiler ve Müslümanlar arasında olacak anlaşmazlıklarda, Hz Muhammed hakem olarak kabul edilecektir.

Her topluluk kendine ait bölgeden sorumlu olacaktır.

Çıkacak bütün anlaşmazlıklar Allah'a ve Resul'üne sunulacaktır.¹⁹

Osmanlı Devletinde Tolerans Örnekleri

Tarihen sabittir ki, Osmanlı Devleti öncelikle Balkanlar ve Avrupa, olmak üzere feth ettiği ve yüzyıllarca hükmetti ülkelerde / topraklarda hangi dine ve mezhebe bağlı olursa olsun yönetimi altındaki insanları din ve inançlar konusunda özgür bırakmıştır. Bunun arkasında başta Kur'an ayetleri olmak üzere İslam'ın inanç konusundaki tolerans ve özgür iradeye verdiği kıymet olduğu gerçeği izahtan varestedir. Başta İstanbul (Dersaadet- Saadet yurdu) olmak üzere birçok İslam şehri, diğer milletlerin egemenliğine girip dinlerini ve inançlarını özgürce yaşayamayan Gayri Müslimlerin sığınacağı / sığındığı huzurlu liman olmuştur. (Müslüman egemenliği sona erince 1492 de Endülüs'teki Katolik Hristiyan egemenliği altında

¹⁶ *Tefhimu'l-Kur'an*, Ebul' A'la El-Mevdudi

¹⁷ <http://www.hzmuhammedinhayati.gen.tr/medine-sozlesmesi.html>

¹⁸ Sarıçam, İbrahim, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 5. Baskı, s. 143, Diyanet İşleri Başkanlığı, , Ankara, 2007

¹⁹ <http://www.hzmuhammedinhayati.gen.tr/medine-sozlesmesi.html>

Engizisyon²⁰dan canını kurtarmak için Museviler İstanbul'a göç ederek yaşamaya başlamaları bu konudaki en önemli örneklerden biri olarak tarihe kayıtlıdır.)

Dünya tarihi İspanya'da Endülüs Müslümanlarına yapılan kıyım ve sürgünü unutmamaktadır.

Dinde / İnançta Zorlama Olmayacağı Gerçeği

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مِنَ فِي الْأَرْضِ كُلِّهِمْ جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تُكْرَهُ النَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ

“Ve şâyet senin Rabbin dileyseydi, yeryüzünde olan kimselerin hepsi elbette topluca îmân ederlerdi. Yoksa sen, insanları inanıncaya oluncaya kadar zorlayacak mısın?”²¹

لَا أَكْرَاهُ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ

“(Artık) hak belli olmuştur, batıl belli olmuştur, Dinde (inanç konusunda) zorlama yoktur.”²²

Zorlama olursa o kişinin iki yüzlü olmasına sebep olunur.

İnanmayanlara karşı tutum:

1-Müsamaha:

وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ

“Eğer müşriklerden biri, sende 'eman isterse', ona eman ver; öyle ki Allah'ın sözünü dinlemiş olsun, sonra onu 'güvenlik içinde olacağı yere ulaştır.' Bu, onların elbette bilmeyen bir topluluk olmaları nedeniyle.”²³

2. İnanmayanların hesabının Allah'a ait olduğu gerçeği, Pegamberin zorlayamayacağı gerçeği:

فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ (21)

أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ (22)

²⁰ **Engizisyon** (Latince: inquisitio, soruşturma), Katolik Kilisesi'ne bağlı bir mahkeme sistemi idi. Gerek kararları, gerek siyasi ve dini görüşleri nedeniyle dört büyük engizisyon adından çok söz ettirdi. Zalim işkence yöntemlerini benimseyen dini bir yargılama sistemidir.

İspanyol Engizisyonu: İspanyol Engizisyonu ise Castilla kraliçesi I. Isabella'nın ısrarı üzerine, Papa IV. Sixtus tarafından 1483 yılında onaylandı. Müslümanlarla Yahudilerin Hristiyanlaştırılmasını hedeflenmişti. Bu nedenle 200.000'e yakın Yahudi, 1492 yılında İspanya'yı terk etti. Bir çoğu da Osmanlı İmparatorluğu'na sığındı. Müslümanlara ise yapılan anlaşmalar gereği başlarda iyi muamelede bulunulmuş ise de, bu durum bir yıl bile sürmemiştir. Yüzbinlerce Arap kökenli ya da bugün İspanya olarak bildiğimiz bölgenin yerli halklarından oluşan Müslümanlar ile Yahudiler engizisyon mahkemelerinde katledildi veya görünürde Hristiyan olarak *morisko* denilen grupları oluşturdu. Sonraki dönemlerde asimile edilemeyenlerin tamamı Kuzey Afrika başta olmak üzere Dünya'nın diğer yerlerine sürülmüştür. (Wikipedia Online Ansiklopedi'den özetlenerek alınmıştır.)

²¹ 10 Yunus 99

²² 2 Bakara 256

²³ 9 Tevbe 6

إِلَّا مِنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ (23)

فَيُعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ (24)

إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ (25)

ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ (26)²⁴

“Artık sen, öğüt verip-hatırlat. Sen, yalnızca bir öğüt verici-bir hatırlatıcısın. (21)

Onlara 'zor ve baskı' kullanacak değilsin. (22)

Ancak kim yüz çevirir ve inkâr ederse (23)

Allah, onu en büyük azab ile azablandırır. (24)

Şüphesiz onların dönüşleri bizedir. (25)

“Sonra onları hesaba çekmek de elbette bize aittir.” (26)²⁵

3. İnanmama Hürriyetine Saygı: (18 Kehf 29)

وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفِرْ إِنْ أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَإِنْ
يَسْتَعِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا (29)

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا (30)

أُولَئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ يُحِثُّونَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرٍ مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خَضْرَاءَ
مِّنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُّتَّكِنِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ نِعْمَ الثَّوَابُ وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا (31)²⁶

“Ve de ki: Hak, Rabbinizdendir. Öyle ise dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin. Biz, zalimlere öyle bir cehennem hazırladık ki, onun duvarları kendilerini çepe çevre kuşatmıştır. (Susuzluktan) imdat dileyecek olsalar imdatlarına, erimiş maden gibi yüzleri haşlayan bir su ile cevap verilir. Ne fena bir içecek ve ne kötü bir kalma yeri!”²⁷

²⁴ 88 Ğaşıye 21-26

²⁵ 88 Ğaşıye: 21-26

²⁶ 18 Kehf 29

²⁷ 18 Kehf 29

“Muhakkak ki iman edenler ve salih amel yapanlar, Biz kesinlikle en güzel amel işleyen kimselerin ecrini (karşılığını) zayi etmeyiz.”²⁸

İşte onlara (onlar için) adn cennetleri vardır. Onların altından nehirler akar. Orada altın (dan) bileziklerle süslenirler. İnce ipek ve atlasan yeşil elbiseler giyerler. Orada tahtlar üzerine yaslanırlar. Ne güzel bir sevap ve ne güzel bir destek.²⁹

Sonuç olarak; bu belirttiğimiz son ayetler inanç konusunda baskının doğru olmayacağını, Ahirette inananlara ne vadedildiği, inanmayanların ise neyle muhatap olacakları konusunu açık bir şekilde ifade edilmiştir.

²⁸ 18 Kehf 30

²⁹ 18 Kehf 29-31